

Géza fejedelem és Szent István király

Kalandozások

A honfoglalást követően a magyar törzsek közel 40 hadjáratot indítottak Európa nyugati és déli államai, birodalmi ellen. Ezt az időszakot nevezzük a kalandozások korának. Az első évtizedek sikerei után azonban fokozatosan kiismerték a magyar harcmodort, így következett be a magyar seregek első veresége 933-ban Merseburgnál. Ezután a magyar támadások újabb hulláma a nyugat-európai politikai erők összefogását eredményezte, aminek következtében a Bulcsu és Lél (Lehel) vezette magyar sereg 955-ben Augsburgnál vereséget szenvedett. A hadjáratok még tizenöt éven keresztül a Balkán felé folytatódtak ugyan, de az ország külpolitikai helyzete egyre bizonytalanabbá vált.

Géza

(kb.

970-997)

Amikor 970 körül Géza lett a fejedelem, hazánk meglehetősen nehéz helyzetben volt, ugyanis két nagyhatalom - a Bizánci birodalom és a Német-római Császárság - szorításába került. Géza ezért 973-ban Quedlinburgban békét kötött I. Ottó császárral és hittérítőket kért. Ez utóbbi Bizánccal szemben is biztosítékot jelentett, és Géza ezután is a római szertartású kereszténység terjesztését támogatta a bizánccal szemben (pl.: a pannonhalmi bencés apátság alapítása). A belpolitikában folytatta az elődei által megkezdett utat, azaz igyekezett a törzsfők szállásterületeinek minél nagyobb részét elfoglalni. Legnagyobb vetélytársát Gyulát úgy nyerte meg, hogy leányát, Saroltát nőül vette. A külpolitikában arra törekedett, hogy jó viszonyt építsen ki szomszédaival. Ezt szolgálta házasságpolitikája is. Öccsét, Mihályt orosz hercegnővel, fiát, Istvánt (pogány nevén: Vajk) egy bajor hercegnővel házásította össze. Leányait a lengyel fejedelem fiához, illetve a velencei dogehoz adta. Örökösének a promigenitura, azaz az elsőszülött fiú örökösödési joga alapján, fiát Istvánt jelölte.

István

(997-1038)

István 997-es hatalomra kerülése után nagyon sok ellenséggel kellett szembenéznie. Elsőként a nyílt lázadásokkal számolt le. Először a senioratus (a nemzetség legidősebb tagja) jogán a trónhoz ragaszkodó Koppány seregét kellett levernie, majd 1003-ban az erdélyi Gyulát, végül 1008-ban a Temesvidék urát, Ajtonyt győzte le. Istvánt - a II. Szilveszter pápa által küldött koronával - 1000 karácsonyan koronázták királlyá. István építette ki a monarchia államszervezetét. A fejedelmi tanács helyébe a királyi tanács lépett, melynek tagjai voltak a törzs- és nemzetségfők, valamint a király által kinevezett főméltóságok is. Az uralkodó után következő legfőbb méltóság a nádorispán volt. Létrehozta a közigazgatás egységeit, a megyeszervezetet. A megyéknek kettős funkciójuk volt. Az egyik az ellátó funkció, melyben a királyi udvart és a katonai kíséretet ún. szolgálófalvak látták el (lakói az udvarnokok). Az ellátó feladat felelőse az udvarispán volt. Másik funkció: a védelem. A várakat szabad katonák védték, tisztjeik a várjobbágyok, a védelmi feladat vezetői a várispánok voltak.

Kiépült az egyházi szervezet is. Az egyházak működését egyrészt a decima (tized) bevezetése, másrészt az egyháznak juttatott földbirtokok biztosították. Tíz püspökséget hozott létre, és megalapította az esztergomi érsekséget. Segített kiépíteni a bencés szerzetesrendet. István vezette be a dénárt, mint fizetőeszközt, és dénárban hajtotta be a szabadokat érintő adót, a füstadót is. A királyi udvarban megindult a latin nyelvű írásbeli ügyintézés. Két törvénykönyvet adott ki, az elsőt 1002 a másodikat 1009 körül. A törvények foglalkoznak a tulajdon kérdésével, a végrendelkezéssel, a hit védelmével, a kötelező templomba járással, a templomépítés kötelezettségével (10 falunként), az egyházi adóval, a bíraskodással, a vérdíj bevezetésével, a szabadok és szolgák megkülönböztetésével. Fiához, Imréhez írt Intelmeiben az államszervezés és a kormányzás alapjairól szól.

István aktív külpolitikát folytatott. 1015 és 1017 között elhárította a besenyő betörést, létrehozta a velencei-magyar szövetséget, és szövetséget kötött Bizánccal is. 1018-ban részt vett a bolgár cárság megdöntésében. 1030-ban visszaverte II. Konrád német-római császár támadását, sőt Bécset is elfoglalta. 1031-ben fia, Imre meghalt, ezért örököséül húga fiát, Orseolo Pétert jelölte. A következő évben Vazul merényletet kísérelt meg István ellen. Vazult megvakította, fiait, Leventét, Endrét és Bélát külföldre száműzte. Szent István állam- és egyházszerző munkájának elévülhetetlen eredménye, hogy megvetette egy keresztény állam alapjait, és ezzel biztosította Magyarország fennmaradását.